

Motion till riksdagen 2020/21:3868

av Mats Green m.fl. (M)

med anledning av skr. 2020/21:92 En god arbetsmiljö för framtiden – regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samverkan mellan berörda myndigheter samt tillräckliga resurser till rättsväsendet och dess rättsprocesser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av regelverket när det gäller arbetsmiljöbrott och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av Arbetsmiljöverkets verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nedläggning och omflyttning av Myndigheten för arbetsmiljökunskap med dess ansvarsområden och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I skrivelse 2020/21:92 En god arbetsmiljö för framtiden presenterar regeringen sin arbetsmiljöstrategi för 2021–2025. Arbetsmiljöstrategin anger regeringens långsiktiga politiska inriktning för området under de kommande fem åren.

Vi moderater ställer oss positiva till att regeringen har tagit till sig den kritik som vi under flera år har påtalat gällande den förda arbetsmiljöpolitiken, särskilt vad gäller arbetsmiljöproblemen inom offentlig sektor där höga sjuktal bland personal i kvinnodominerade verksamheter som sjukvård, skola och omsorg visar på upprepade brister i arbetsmiljön och det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Arbetsmiljöverkets tidigare utförda inspektioner visade exempelvis att hela 90 procent av de särskilda boendena fick anmärkningar gällande arbetsmiljön. De brister som Arbetsmiljöverket upptäckte handlade bl.a. om det förebyggande arbetsmiljöarbetet, t.ex. att arbetsgivaren inte har undersökt och åtgärdat risker på jobbet. De fysiska riskerna – som tunga lyft, stress eller

dylikt – är en viktig del som uppmärksammas men även hur arbetsgivare hanterat personalens höga arbetsbelastning. Coronakrisen har förvärrat situationen för personalen inom offentlig sektor mer och vissa yrkesgrupper har till och med riskerat sina liv på grund av att det saknats adekvat skyddsutrustning under deras arbete.

Trenden gällande anställdas utsatthet i de kvinnodominerande yrkena inom offentlig sektor är och har under lång tid varit negativ och måste tas på stort allvar. Tidspress och bristande rutiner är faktorer som kan leda till en icke acceptabel arbetsmiljö. En särskilt oroväckande trend är att anmälningarna av arbetssjukdomar bland kvinnor till följd av organisatoriska och sociala problem har ökat nio år i rad.

Det är viktigt att fortsätta förbättra arbetsmiljön för att förebygga ohälsa och olycksfall och motverka att människor utestängs från arbetslivet, inte minst för att möjliggöra ett längre arbetsliv. Vi anser att man bör överväga särskild tillsyn av den psykosociala arbetsmiljön inom yrkesgrupper med hög frånvaro på grund av sjukdom. Det handlar ofta om s.k. kontaktyrken, inte sällan kvinnodominerade yrken i offentlig-finansierad verksamhet såsom sjuksköterskor, vård- och omsorgspersonal eller lärare. När det gäller offentliga verksamheter har politiken ett stort ansvar för att skapa förutsättningar för en väl fungerande organisation och gott ledarskap som är avgörande för en god arbetsmiljö.

Regeringens förra arbetsmiljöstrategi från 2016–2020 kan anses ha misslyckats. Den senaste arbetsskadestatistiken från Arbetsmiljöverket visar på en uppgång av antalet anmälda arbetsolyckor. Under 2019 inträffade 46 dödsolyckor på svenska arbetsplatser. I genomsnitt avlider således en person i veckan i en arbetsplatsolycka. Regeringen bär i detta fall ett stort ansvar till förbättringar. Vi ser att regeringen har goda intentioner med denna strategi på flertalet områden, men vi saknar konkreta åtgärder för när och hur nämnda förslag konkret kommer att genomföras.

Vi kan tyvärr även konstatera att regeringen har misslyckats med sitt övergripande ansvar för både nollvisionen för dödsolyckor och med handläggningen av den rättsliga processen vid arbetsmiljöbrott. Polismyndigheten har i en rapport markerat att hanteringen av arbetsmiljöbrott är bristfällig. Det är av stor vikt att det finns en helhets-syn där många olika parter samverkar på ett betydligt bättre sätt än i dag. Utredningar vid dödsolyckor på arbetsplatser kan i vissa fall vara komplicerade med längre handläggningstider. Vi moderater är måna om att lagstiftningen är modern och effektiv. Vi vill därför se en översyn av regelverket i syfte att söka möjligheter till förenklingar och kortare vid arbetsmiljöbrott.

En befintlig arbetsmiljöstrategi samt nollvision måste innefatta tillräckliga resurser och en genomtänkt strategi för de involverade myndigheterna. Detta saknas i flera stycken i dag och här finns det således en stor förbättringspotential för regeringen.

Det oacceptabelt höga antalet dödsolyckor har varit väl känt under flertalet år och vi kan konstatera att regeringen inte har initierat konkreta åtgärder för att minska omfattningen av dessa. Dödstaten har visserligen gått ned något men det är högst troligt en effekt av den pågående pandemin. Trots högt tonläge kan vi ändå konstatera att regeringen ej kunnat uppnå samma resultat som den moderatledda regeringen. Under 2006–2013 minskade antalet dödsolyckor med 56 procent på 1 miljard arbetade timmar. Samverkan mellan berörda aktörer är oerhört central, och faktorer som tillsyn, information, kunskapsinhämtning och utbildning måste förbättras och detta skyndsamt.

Den viktigaste delen för att säkerställa en bra arbetsmiljö är ett väl fungerande förebyggande arbetsmiljöarbete ute på arbetsplatserna. Arbetsmiljöverket, arbetstagar, arbetsgivare och staten har ett gemensamt ansvar i det här arbetet. Många arbetsgivare

vill göra rätt, men de vet tyvärr inte alltid hur. En viktig del i att underlätta för företag, i synnerhet mindre företag, är att förenkla regelverket. Det måste helt enkelt vara lätt att göra rätt.Handledning och stöd efterfrågas kontinuerligt av företagen, och insatser av denna karaktär är därför en oerhört central och viktig del i arbetsmiljöarbetet.

Regeringen framhåller även vikten av samverkan mellan myndigheter. Arbetsmiljöfrågorna behandlas inom flera myndigheter, och tillräckliga resurser hos t.ex. Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Sveriges Domstolar är självklart nödvändiga för att både kvaliteten i utredningar och handläggningstider ska kunna optimeras. Moderaterna anslår i sin budget för rättsväsendet hela 1,7 miljarder kronor mer än regeringen. Självklart får regeringens väsentligt mindre anslag stora negativa konsekvenser för arbetsmiljöområdet. Regeringen bör därför framöver prioritera samverkan mellan berörda myndigheter och resurser till rättsväsendet. Lägg därtill att preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott enligt oss moderater är för korta. Preskriptionstiden för normalgraden av arbetsmiljöbrott är i dag två år. Vid allvarligt brott såsom dödsolyckor förlängs denna till fem år. Erfarenheter visar dock att denna tid många gånger inte är tillräcklig för att åklagare, polis och domstolar ska kunna utföra de adekvata utredningar som behövs. Moderaterna vill därför dubbla preskriptionstiderna både för normalgraden och för allvarliga arbetsmiljöbrott. Regeringen har hittills sagt nej till detta förslag.

Fackens roll och skyddsombud

Regeringens arbetsmiljöstrategi för 2021–2025 har en tydlig utgångspunkt i fackens önskemål. Det finns ett påtagligt behov av modernisering på detta område. Vi moderater menar att skyddsombuden fyller en viktig funktion på svenska arbetsplatser men det är uppenbart att arbetsmarknaden ser annorlunda ut i dag än på 1970-talet då arbetsmiljölagen skrevs. Det har sedan arbetsmiljölagens tillkomst skett stora förändringar på svensk arbetsmarknad som har inverkan på skyddsombudens arbete. Bland annat har andelen fackligt anslutna minskat, vilket leder till att fler arbetsplatser inte har någon lokal facklig organisation som kan tillsätta ett skyddsombud. En annan förändring är att företag och arbetsplatser ser annorlunda ut i dag. Det finns inte lika många stora företag utan i stället flera småföretag med färre än fem anställda. Det är även uppenbart att arbetsmiljöutmaningarna på flertalet arbetsplatser ser annorlunda ut i dag. Sveriges arbetsmarknad har i dag ett omfattande problem med psykisk ohälsa, trakasserier och mobbing. Det är en trend som ökar och där samhället behöver tänka om för att möta baksidan av den moderna arbetsplatsen.

Vi har inget emot att skyddsombud är fackligt anslutna, men det bör inte vara tvingande eller normerande. Om de anställda i stället väljer sitt eller sina skyddsombud, som i sitt uppdrag har reguljär kontakt med svenska myndigheter, renodlar vi skyddsombudens arbete till att fokusera på arbetsmiljöarbetet. Genom att se över möjligheten att ge Arbetsmiljöverket en bättre insyn skulle det också vara enklare för myndigheten att arbeta med arbetsmiljöproblem som är svåra att adressera vid reguljära platsbesök. De personer som i dag lider av allra sämst arbetsförhållanden är de som hamnar utanför fackförbundens intressesfär, då de oftast inte är fackligt anslutna. De som arbetar på arbetsplatser utan lägstalöner och kollektivavtal har oftast inget skyddsombud att vända sig till. Vi vill verka för att stärka rättigheterna för anställda på de allra mest otrygga arbetsplatserna och därför måste vi öka insatserna för anställda vid företag utan kollektivavtal.

Våren 2020 avlämnade regeringen en proposition angående utökade befogenheter för fackliga regionala skyddsombud där dessa skulle ges rätt att även gå in på arbetsplatser där man saknar medlemmar och ges rätt att på allmänt hållna grunder stänga ned dessa. Vi anser att det är anmärkningsvärt att den regionala skyddsombudsverksamheten aldrig har utvärderats, trots att statliga bidrag går till arbetet. Ingen vet således hur effektiv eller framgångsrik verksamheten är. Arbetsmarknadsutskottet avstyrkte regeringens förslag till ändring i arbetsmiljölagen och föreslog i stället ett tillkännagivande till regeringen om att tillsätta en utredning för att utvärdera effekten av de regionala skyddsombudens verksamhet. Regeringen har ännu inga nya besked att ge i frågan.

Arbetsmiljöverket och Myndigheten för arbetsmiljökunskap

Moderaterna anser att arbetslivsområdet måste sträva mot att fortsätta förbättra arbetsmiljön på våra arbetsplatser. Politikens fokus ska ligga på att förebygga ohälsa och olycksfall och hindra att människor stängs ute från arbetslivet. Insatser på området bör också fokusera på att möjliggöra ett längre arbetsliv. Vi anser att Arbetsmiljöverket har en central roll för att uppnå ett väl fungerande arbetsmiljöarbete på den svenska arbetsmarknaden. Vi vill därför se en översyn av myndighetens verksamhet för att ytterligare effektivisera myndighetens arbete. En del i effektiviseringen är att lägga ned Myndigheten för arbetsmiljökunskap. Regeringen satsar miljontals kronor på en myndighet som uppenbart inte tar sin uppgift på allvar. Myndigheten har själv stora arbetsmiljöproblem och får handledning i hur den själv ska hantera sin arbetsmiljö med skattebetalarnas pengar. Kompetens och kunskap om arbetsmiljö gör mest nytta om den är samlad på en och samma myndighet. Vi menar att Arbetsmiljöverket ska ta över detta.

Sammantaget kan vi konstatera att regeringen nu äntligen har hörsammat Moderaternas mångåriga kritik till den förda arbetsmiljöpolitiken och att det även finns goda intentioner att göra ambitionshöjningar för att förbättra arbetsmiljön på Sveriges arbetsplatser. Dock räcker det inte endast med goda intentioner. Konkreta åtgärder kopplade till dessa är nödvändigt för att nå viktiga förbättringar inom området. För att arbetsmiljöstrategin ska bli framgångsrik krävs tillräckliga resurser, en bättre samverkan mellan berörda parter, en modernisering och effektivitet. Mer detaljerat beskriver vi våra konkreta förslag i kommittémotion 2020/21:3372.

Mats Green (M)

Saila Quicklund (M)

Josefin Malmqvist (M)

Ann-Sofie Lifvenhage (M)